

Uzasadnienie
pozytywnej opinii wniosku o nadanie dr Teresie Wylupek
stopnia doktora habilitowanego nauk rolniczych w dyscyplinie agronomii

Informacje o Kandydatce

Dr inż. Teresa Wylupek jest absolwentką Wydziału Zootechnicznego, Akademii Rolniczej w Lublinie, gdzie w 1985 r. uzyskała tytuł zawodowy magistra inżyniera zootechniki. W latach 1986-1991 pracowała na etacie starszego technika, a przez kolejnych osiem lat jako specjalista (1991-1999) w Akademii Rolniczej w Lublinie, w Instytucie Nauk Rolniczych w Zamościu, w Zakładzie Produkcji Roślinnej. W roku 1999 Oceniana uzyskała stopień doktora nauk rolniczych w zakresie agronomii – łąkarstwo na podstawie rozprawy nt.: „Florystyczna i rolnicza charakterystyka łąk i pastwisk w dolinie Poru”, której promotorem była prof. dr hab. Czesława Trąba. W latach 1999 - 2015 roku pracowała na stanowisku adiunkta. Od 2015 r. do chwili obecnej pracuje jako adiunkt na Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie, na Wydziale Agrobioinżynierii w Katedrze Łąkarstwa i Kształtowania Krajobrazu, Zakładzie Studiów Krajobrazowych i Gospodarki Przestrzennej.

Ocena osiągnięcia naukowego

Osiągnięciem naukowym w rozumieniu art. 16 ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2017, poz.1789), będącym podstawą ubiegania się przez dr Teresę Wylupek o stopień doktora habilitowanego nauk rolniczych jest monografia pt.: **„Ocena florystyczno-siedliskowa fitocenozy trwałych użytków zielonych obszaru Natura 2000 Dolina Wolicy PLH060058 oraz ich wartość przyrodnicza i paszowa”**. Praca została wydana w roku 2018 w Wydawnictwie Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie w języku polskim.

Przedstawione do oceny osiągnięcie dotyczy ekologicznych podstaw ochrony szaty roślinnej i siedlisk przyrodniczych Natura 2000, a przede wszystkim zagadnień z zakresu botaniki, geobotaniki oraz łąkarstwa. Celem monografii była ocena florystyczna i paszowa zbiorowisk klasy *Phragmitetea* i *Molinio-Arrhenatheretea* na obszarze Natura 2000 Dolina Wolicy PLH060058.

Pozytywnie ocenić należy wybór tematu, bardzo dobre podstawy metodyczne monografii, szczegółową i pełną dokumentację w zakresie fitosocjologii, wyczerpujące opracowanie statystyczne i interpretację otrzymanych wyników badań, obszerną merytoryczną dyskusję oraz zestawienie znacznej liczny (ponad 350) tematycznych pozycji piśmiennictwa.

Za najważniejsze osiągnięcia Habilitantki, wynikające z przeprowadzonych badań, należy uznać:

- wykazanie znacznego bogactwa ekosystemów trawiastych dolin rzecznych, co znajduje odzwierciedlenie nie tylko w liczbie notowanych gatunków roślin ale także w liczbie wyróżnionych zespołów i zbiorowisk roślinnych;
- na obszarze Natura 2000 Dolina Wolicy wykazano obecność 243 gatunków roślin, wśród nich wiele gatunków rzadkich, ginących i zagrożonych wyginięciem (w tym 4 gatunki objęte ścisłą ochroną i 5 – częściową) jak: *Epipactis palustris*, *Orchis mascula*, *Orchis ustulata*, *Orchis militaris*, *Lathyrus palustris*, *Menyanthes trifoliata*, *Dactylorhiza majalis*, *Dactylorhiza maculata*, *Dactylorhiza incarnata*;
- wzbogacenie wiedzy dotyczącej powiązania warunków siedliskowych z wykształceniem konkretnych syntaksonów;
- wykazanie, że gleby doliny Wolicy charakteryzują się niską zawartością azotu ogólnego i potasu ogólnego, bardzo niską przyswajalnego fosforu, natomiast na ogół wysoką zawartością wapnia ogólnego oraz zróżnicowaną magnezu. Wartości odczynu gleby wskazują, że gleby te nie wymagają wapnowania;
- wykazanie, że plon nadziemnej biomasy i jej wartość paszowa są zależne nie tylko od składu gatunkowego fitocenozy, ale także w znacznym stopniu od zawartości makroelementów w glebie oraz stosunków równoważnikowych i wagowych poszczególnych składników w suchej masie runi;
- wskazanie możliwych kierunków sukcesji, a połączenie ich z wynikami uzyskanymi z analizy chemicznej biomasy, pozwoli podjąć odpowiednie decyzji związane z ochroną zbiorowisk szczególnie wartościowych przyrodniczo i jednocześnie kierunków ich użytkowania.

Osiągnięcie naukowe dr Teresy Wyłupek jest dziełem oryginalnym, przygotowanym na podstawie wnikliwej analizy wyników uzyskanych podczas wieloletnich badań florystycznych, siedliskowych oraz analizy chemicznej biomasy roślinnej. Kandydatka z powodzeniem wykorzystuje różnorodne narzędzia badawcze, począwszy od metod

terenowych, poprzez analizy statystyczne, po analizy laboratoryjne z zakresu chemii gleby i masy roślinnej. Monografia stanowi kompleksową ocenę różnorodności florystycznej ekosystemów trawiastych dolin rzecznych połączoną z oceną warunków siedliskowych, jest ważna dla szacowania wielkości nadziemnej biomasy i jej wartości paszowej, a także określenia przyczyn i prognozowania kierunków sukcesji. Może być także przydatna w przypadku podejmowania działań naprawczych przeciwdziałających zanikaniu stanowisk zarówno pojedynczych gatunków roślin, jak i całych fitocenz. Wieloaspektowe badania geobotaniczne mogą być przydatne w opracowaniu planów zagospodarowania przestrzennego, a także w przypadku podejmowania decyzji inwestycyjnych. W przyszłości wyniki badań mogą być wykorzystane w celu śledzenia zmian zachodzących w obrębie obszaru Natura 2000 Dolina Wolicy.

W osiągnięciu występują pewne uchybienia, które dotyczą:

- braku wyraźnie zaakcentowanej hipotezy badawczej;
- nieuwzględnienia na badanym obszarze gatunku objętego ochroną prawną i jednocześnie gatunku z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej (tzw. gatunek naturowy), jakim jest *Angelica palustris*;
- braku odniesienia do ważnych siedlisk (tzw. siedlisk naturowych) z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej;
- kilkakrotnego użycia niewłaściwego zapisu nazwy badanego obszaru, jako „obszar siedliska Natura 2000 Dolina Wolicy”. Należy stosować inny zapis tj. obszar Natura 2000 Dolina Wolicy lub specjalny obszar ochrony siedlisk Dolina Wolicy.

Pomimo uwag krytycznych osiągnięcie naukowe pod tytułem „**Ocena florystyczno-siedliskowa fitocenz trwałych użytków zielonych obszaru Natura 2000 Dolina Wolicy PLH060058 oraz ich wartość przyrodnicza i paszowa**” spełnia kryteria merytoryczne i formalne, określone w aktach prawnych, wnosząc nowe wartości do dyscypliny naukowej agronomii stanowi podstawę do nadania dr Teresie Wyłupek stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk rolniczych.

Ocena działalności naukowej

Pozostały dorobek naukowy dr Teresy Wyłupek dotyczy:

- różnorodności florystycznej zbiorowisk roślinnych trwałych użytków zielonych oraz występujących w przestrzeni publicznej (przydroży) i na terenach odłogowanych;

- wartości gospodarczej i pozaprodukcyjnej zbiorowisk trawiastych w kontekście walorów przyrodniczych i krajobrazowych, plonowania runi, możliwości pozyskiwania surowca energetycznego, zielarskiego, pożytku dla pszczół, a także możliwości wykorzystania niektórych gatunków traw do rekultywacji zdegradowanych terenów przemysłowych i trwałych użytków zielonych;
- oceny warunków siedliskowych fitocenozy trawiastej metodami fitoindykacji i laboratoryjnymi.

Dr Teresa Wyłupek opublikowała łącznie 57 oryginalnych prac, w tym przed uzyskaniem stopnia doktora – 11, a po doktoracie – 46. Wyłącznym autorem była w przypadku 16 publikacji, w 11 figuruje na pierwszym miejscu (deklarowany udział 70-80%), a w pozostałych jej udział w przygotowanie prac wynosi od 20 do 70%.

Dorobek publikacyjny Habilitantki, po wyłączeniu monografii dokumentującej osiągnięcie naukowe stanowią 3 oryginalne prace twórcze, w czasopismach z bazy JCR z listy A MNiSW mające Impact Factor (IF) oraz 1 z bazy JCR bez IF, opublikowane w czasopismach: *Journal of Elementology*, *Ochrona Środowiska* oraz *Grassland Science in Europe*. Sumaryczny Impact Factor tych prac wyniósł **1,756**. Dr Teresa Wyłupek jest ponadto autorem lub współautorem 53 prac opublikowanych w polskich czasopismach z listy B MNiSW, 13 prac opublikowanych w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych i krajowych, 7 rozdziałów w monografiach oraz 24 innych publikacji (komunikaty i streszczenia zamieszczone w materiałach konferencyjnych). Habilitantka jest autorką 111 aplikacji – dokumentacja przyrodnicza siedliska na potrzeby programu rolnośrodowiskowego (2010-2016). Wartość punktowa oryginalnych prac twórczych, po wyłączeniu osiągnięcia, wynosi 318 pkt. MNiSW wg roku opublikowania w tym 252 pkt. po uzyskaniu stopnia doktora. Liczba cytowań według bazy Web of Science wynosi 8, a indeks Hirscha 2.

W ramach działalności naukowej Habilitantka była wykonawcą w dwóch projektach badawczych: 1) projekt Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie, „Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH060093 w województwie podkarpackim”; 2) projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej”, (2011-2017), „Ochrona różnorodności gatunkowej cennych przyrodniczo siedlisk na użytkach rolnych na Obszarze Natura 2000 w woj. lubelskim”.

Podsumowując ocenę pozostałego dorobku naukowego Habilitantki Komisja uznała że jest on znaczny. Publikacje, których autorem i współautorem jest dr Teresa Wyłupek są wartościowe, mają znaczenie poznawcze i aplikacyjne.

Ocena działalności, dydaktycznej, organizacyjnej, popularyzatorskiej oraz współpracy międzynarodowej

Wszyscy członkowie Komisji pozytywnie ocenili działalność dydaktyczną Kandydatki, która, jest doświadczonym nauczycielem akademickim, brała Ona udział w przygotowaniu oraz realizacji różnych form zajęć dydaktycznych na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych na kierunkach: Rolnictwo (specjalność: Ochrona Środowiska, Agrobiznes, Agroturystyka, Agronomia), oraz na kierunkach Biologia, Towaroznawstwo, Gospodarka Przestrzenna (specjalność: Gospodarka przestrzenna na obszarach antropogenicznych). Prowadziła również wykłady na studiach podyplomowych: „Nowoczesne rolnictwo” i „Odnawialne źródła energii” oraz dla nauczycieli Podyplomowych Studiów „Przyroda”.

Dr Teresa Wyłupek była promotorem 33 prac inżynierskich oraz 53 prac magisterskich, a także recenzentem ponad 30 prac dyplomowych. O znacznym zaangażowaniu w działalność dydaktyczną świadczy wieloletnia opieka naukowa nad Studenckim Kołem Naukowym Florystów, a także parokrotnie pełniła funkcję opiekuna studentów kierunku Rolnictwo.

Habilitantka brała także czynny udział w pracach na rzecz Wydziału i Uczelni m.in. jako członek Senatu, Komisji Senackiej ds. BHP, członek Wydziałowej Komisji ds. Dydaktyki i Wychowania, Wydziałowej Komisji ds. Współpracy z Podmiotami Krajowymi, Komisji ds. zaliczania praktyk zawodowych. Uczestniczyła w pracach 3 komitetów organizacyjnych konferencji jako członek (Międzynarodowej Konferencji Naukowej Europejskiej Federacji Łąkarskiej w Lublinie), zastępca przewodniczącego komitetu organizacyjnego (Krajowej Konferencji z cyklu Rejonizacji chwastów segetalnych w Zamościu) oraz jako współorganizator Konferencji Naukowej – „Ekosystemy trawiaste w kształtowaniu i ochronie środowiska” w Urszulinie. W ramach tych konferencji prowadziła wyjazdy studyjne, na które opracowała specjalne materiały.

W 2016 roku za zgodą JM Rektora UP w Lublinie została powołana na stanowisko Lubelskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

Dr Teresa Wyłupek wykazała również dużą aktywność w zakresie upowszechniania wyników badań. Brała udział w 24 konferencjach i sympozjach naukowych, w tym 11 międzynarodowych i 13 krajowych, prezentując wyniki w formie posterów lub referatów.

Dodatkowo w ramach popularyzacji nauki opublikowała 9 prac popularnonaukowych, wykonała liczne ekspertyzy i opracowała dokumentację przyrodniczą oraz ornitologiczną na potrzeby programów rolnośrodowiskowych PROW 2007-2013 (28 opracowań) i PROW 2014-2020 (46 opracowań). Wygłosiła kilkanaście wykładów zamawianych dla słuchaczy studiów podyplomowych, rolników indywidualnych, nauczycieli, doradców rolnośrodowiskowych i przedstawicieli jednostek samorządowych. Prowadziła także szkolenia i warsztaty dla doradców rolnośrodowiskowych i doradców rolniczych, rolników, pracowników Ośrodka Doradztwa Rolniczego, uczniów (łącznie 14 warsztatów i szkoleń). Uczestniczyła w trzech edycjach Lubelskiego Festiwalu Nauki i dwóch edycjach Dni Otwartych UP w Lublinie. Na podkreślenie zasługuje także prowadzenie warsztatów florystycznych i plastycznych oraz wystaw przyrodniczych, a także propagujących sztukę Zamojszczyzny (łącznie 9 wystaw).

Za tą działalność Habilitantka dwukrotnie została nagrodzona Nagrodą Wojewody Lubelskiego. Za swoją działalność zawodową została 7-krotnie wyróżniona nagrodą JM Rektora AR w Lublinie i 2-krotnie nagrodą JM Rektora UP w Lublinie oraz została odznaczona Srebrnym Medalem Prezydenta RP za długoletnią służbę.

Dr Teresa Wyłupek stale podnosi swoje kwalifikacje, bierze udział w różnych kursach i szkoleniach. Posiada uprawnienia eksperta przyrodniczego – botanika i ornitologa oraz doradcy rolnośrodowiskowego PROW 2007-2013 oraz PROW 2014-2020. W 2017 roku weszła w skład Zespołu analizującego szanse i zagrożenia oraz potencjalne kierunki rozwoju obszarów wiejskich w woj. lubelskim.

Habilitantka odbyła jednomiesięczny staż naukowy w Chorwacji, na Uniwersytecie w Zagrzebiu, na którym zapoznała się ze specyfiką gospodarowania i użytkowania łąk i pastwisk w rejonie środkowej Chorwacji.

Dr Teresa Wyłupek jest członkiem międzynarodowych i krajowych towarzystw naukowych – European Dry Grassland Grup (EDGG), Polskiego Towarzystwa Łąkarskiego, a także Polskiego Towarzystwa Botanicznego.

Wniosek końcowy

Komisja stwierdza, że wszystkie recenzje przygotowane w postępowaniu zostały opracowane zgodnie z obowiązującymi przepisami. Są one wnikliwe, obiektywne i pozytywne. Dyskusja na posiedzeniu Komisji potwierdziła zasadność opinii przedstawionych w recenzjach.

Dr Teresa Wyłupek przedstawiła monografię wskazywaną jako osiągnięcie naukowe, pod tytułem „**Ocena florystyczno-siedliskowa fitocenozy trwałych użytków zielonych obszaru Natura 2000 Dolina Wolicy PLH060058 oraz ich wartość przyrodnicza i paszowa**”. Oceniana monografia stanowi kompleksową ocenę różnorodności florystycznej połączoną z oceną warunków siedliskowych, zawiera wiele elementów poznawczych i użytkowych, z tego względu stanowi istotne osiągnięcie naukowe i wnosi duży wkład w rozwój dyscypliny agronomii. Kandydatka posiada wyraźnie wyprofilowany poważny dorobek naukowy z zakresu geobotaniki, ekologii i szeroko rozumianej problematyki łąkarskiej. Prowadzone przez nią badania dotyczą ważnych problemów o dużym znaczeniu praktycznym i poznawczym.

Dr Teresa Wyłupek ma również znaczne osiągnięcia w działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej.

Reasumując Komisja stwierdza, że wymienione powyżej osiągnięcia naukowe, dydaktyczne oraz pozostałe, określone w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. poz. 261, są znaczące i oryginalne. Spełniają one warunki określone w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r. z późn. zm. (Dz. U. z 2017 r., poz. 1789), i są podstawą dla uzasadnienia pozytywnej opinii wniosku o nadanie dr Teresie Wyłupek stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk rolniczych w dyscyplinie agronomia.

Lublin, 10 września 2018 roku

Przewodniczący Komisji

prof. dr hab. Andrzej Kotecki